

Neomezená volba soudního exekutora oprávněným není protiústavní (20. 12. 2021)

Neomezená volba soudního exekutora oprávněným není protiústavní

Další kolo „bitvy“ o zavedení teritoriality soudních exekutorů nedávno proběhlo u Ústavního soudu ČR. Skupina poslanců a senátorů se návrhem z února 2018 domáhala zrušení části § 28 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ve slovech první věty „kterého v exekučním návrhu označí oprávněný“ a § 38 odst. 1 první větu exekučního řádu, která zní: „V exekučním návrhu musí být označen exekutor, který má exekuci vést, s uvedením jeho sídla.“ Řízení u Ústavního soudu skončilo nálezem Ústavního soudu ze dne 2.11.2021, sp. zn. Pl. ÚS 15/18, kterým Ústavní soud návrh zamítl. V tomto příspěvku blíže rozeberu důvody, pro které Ústavní soud návrh zamítl.

Z napadených ustanovení exekučního řádu vyplývá princip neomezené volby soudního exekutora oprávněným, kdy je to právě oprávněný, kdo si vybírá, kterému ze soudních exekutorů svěří vymáhání své pohledávky.

Navrhovatelé v neomezené volbě soudního exekutora oprávněným, resp. v absenci teritoriality soudních exekutorů, spatřovali porušení principu právního státu podle čl. 1 odst. 1 Ústavy a dále porušení práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a práva na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny. Postavení soudního exekutora navrhovatelé přirovnávali k postavení soudce, porovnávali ho i s postavením notáře či insolvenčního správce, přičemž v souvislosti s posílením rozhodovacích pravomocí soudního exekutora kladou zvýšené nároky na nezávislost a nestrannost jeho rozhodování. Právě neomezená volba soudního exekutora oprávněným podle navrhovatelů brání tomu, aby byly realizovány základní principy výkonu exekuční činnosti, jako jsou nezávislost, nestrannost a spravedlivost rozhodování. Zejména byly navrhovateli prezentovány některé z obvyklých argumentů pro zavedení teritoriality – úzké vztahy vznikající mezi soudními exekutory a oprávněnými, které vyvolávají pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti soudních exekutorů, ekonomická závislost a z toho pramenící podřízenost soudního exekutora vůči institucionálním oprávněným, či možnosti nekalých praktik, klientelismu a korupce.

Při posuzování návrhu se Ústavní soud nejprve věnoval postavení soudního exekutora, který má jak postavení veřejného činitele, kdy činí úkony, které v jiných případech náleží soudcům, tak má postavení podnikatelského subjektu. Ústavní soud zde citoval rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 12.12.2016, sp. zn. 14 Kse 2/2016: „Postavení soudního exekutora nelze beze zbytku přirovnat k postavení soudce nebo soudu. Soudní exekutor vystupuje při své činnosti v postavení podnikatele. Na rozdíl od soudu provádí exekuční činnost za účelem dosažení zisku a ve vztahu k oprávněnému na vlastní riziko. V průběhu exekuce se nicméně charakter postavení soudního exekutora mění. Po zahájení samotné exekuční činnosti totiž exekutor vystupuje jako orgán veřejné moci, tj. ve vrchnostenském postavení vůči ostatním účastníkům řízení, neboť je na něj v určitém rozsahu přenesen výkon státní moci. Vždy proto musí dodržovat zásadu rovnosti účastníků, nestrannost a vázanost právními předpisy.“

V této souvislosti Ústavní soud dospěl k závěru, že přestože se na soudní exekutory jednoznačně vztahuje čl. 36 odst. 1 Listiny, podle něhož se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu (kdy tímto „jiným orgánem“ je i soudní exekutor), ústavně zaručené právo na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny na soudní exekutory nedopadá, neboť se týká pouze soudců. Z tohoto pohledu tak Ústavní soud v neomezené volbě soudního exekutora oprávněným neshledal namítané porušení práva na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny.

Ústavní soud se dále zabýval otázkou, zda neomezený výběr soudního exekutora oprávněným porušuje čl. 36 odst. 1 Listiny v důsledku omezení nezávislosti a nestrannosti soudních exekutorů, přičemž uzavřel, že institucionální záruky nezávislého výkonu exekuční činnosti, zakotvené v exekučním řádu, jsou zcela dostatečné. Mezi těmito institucionálními zárukami jsou zmiňovány např. dohled Ministerstvem spravedlnosti, předsedou okresního soudu i Exekutorskou komorou; neslučitelnost exekuční činnosti s jinou výdělečnou činností; způsob jmenování a možnosti jeho odvolání jen ze zákonných důvodů; požadavek vysoké kvalifikace a důvěryhodnosti při jmenování; atd. Ani porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny tedy Ústavní soud v neomezeném výběru soudního exekutora oprávněným neshledal.

Skupině poslanců a senátoru se tudíž nepodařilo prosadit zrušení stávajícího neomezeného výběru soudního exekutora oprávněným, a zavedení teritoriality soudních exekutorů, prostřednictvím řízení u Ústavního soudu, a nadále tak bude výběr soudního exekutora v rukou oprávněného.

Lze jenom dodat, že zavedení teritoriality soudních exekutorů bylo v uplynulém volebním období součástí návrhu novely exekučního řádu, který ovšem nebyl do konce volebního období projednán, a tak lze v novém volebním období očekávat další pokusy o prosazení teritoriality soudních exekutorů.

Mgr. Juraj Greš, advokát

Muzikář & Partners, advokátní kancelář Brno